

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Camilla Semb Riise

Bachelor

Bokutvalget i barnehagen

The selection of children's literary books in kindergarten

Samlingsbasert barnehagelærerutdanning 2013-2016

Vår 2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Bokutvalget i barnehagen	
Forfatter: Camilla Semb Riise	
År: 2016	Sider 25
Emneord: Bokutvalg, holdninger, begrunnelser, bøker	
<p>Sammendrag: Jeg har i denne bacheloroppgaven valgt å se nærmere på bokutvalget i barnehagen, og hvilke holdninger som ligger til grunn hos pedagogene i barnehagen.</p> <p>I innledningen introduserer jeg til temaet bokutvalget i barnehagen. Teorien som er forankret i oppgaven er: forskning på språk og språkmiljø i barnehagen, bokutvalget i barnehagen, litteraturformidling i barnehagen – leseorientert teori, viktigheten av høytlesning og barnelitteratur som sjanger.</p> <p>I oppgaven presenterer jeg metode for gjennomføring. I resultatene fra undersøkelsen (forskningsintervjuet), tar jeg for meg bokutvalget i de aktuelle forskningsbarnehagene, hvilke holdninger og begrunnelser de ansatte har i forhold til barnehagens bokutvalg- og innkjøp, hvordan barnehagene arbeider med litteraturformidling, og hva barnehagene mener er viktig i forhold til litteraturformidling. Til slutt drøfter jeg mine funn. Jeg avslutter oppgaven min med en oppsummering og en konklusjon til min problemstilling: <i>«Hvilke begrunnelser ligger til grunn blant pedagogiske ledere når det kjøpes inn bøker til barnehagen?»</i></p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: The selection of children's literary books in kindergarten	
Authors: Camilla Semb Riise	
Year: 2016	Pages: 25
Keywords: Selection of children's books, books, reading, attitudes	
<p>Summary: In this bachelor thesis I have selected the topic of the selection and purchasing of literature for children in kindergarten and the attitudes among educators in kindergarten towards this topic.</p> <p>In the introduction I introduce the theme «<i>The selection of children's literary books in kindergarten.</i>» The theory that is rooted in the thesis is: research on the linguistic environment in kindergarten, the selection of children's literacy in kindergarten, literature in kindergarten - reader oriented theory, the importance of reading and children's literature as a genre.</p> <p>In the thesis I present potential methods for implementation. Research interview and the implementation of the actual interview are also covered. In the survey results for the research interview, I discuss the selection of children's literacy books in kindergarten in the research daycare. In addition I cover the attitudes and the reasons employees have for kindergarten's selection and procurement of children's literacy books, how the kindergartens are working with literature, and what kindergartens think is important in relation to literature. Finally, I discuss my findings. I finish my thesis with a summary and a conclusion to my question: «<i>What are the arguments used by educational leaders in relation to the selection and procurement of children's literary books for kindergarten?</i>»</p>	

Forord

Tre studieår til ende ved Høgskolen i Hedmark, samlingsbasert på Hamar. Det har vært interessant og spennende å være en del av den nye barnehagelærerutdanningen.

Jeg visste lenge at jeg ville skrive om bruk av barnelitteratur i barnehagen, men siden dette er et veldig stort område, så jeg meg nødt til å snevre inn oppgaven. Derfor falt valget på bokutvalget i barnehagen. Dette har vært en spennende og ikke minst en lærerik reise. Jeg har lært mye om barnelitteratur, hvorfor det er viktig å jobbe med bokutvalget i barnehagen, og om ansattes holdninger i forhold til oppgavens tema.

Jeg vil først og fremst få takke mannen min, Nicolai og resten av familien. Uten deres støtte ville denne utdanningen ikke latt seg gjennomføre. Videre vil jeg få takke studiegruppen mi som har vært en støtte under hele arbeidet. Vi har motivert hverandre, og det har bidratt til at prosessen med denne oppgaven har vært enklere.

Tusen takk til barnehager som var med på dette prosjektet, som har gitt av sin tid, og dermed gjort denne oppgaven mulig.

Til slutt vil jeg få takke min veileder Dag Freddy Røed for konstruktive og detaljerte tilbakemeldinger, god støtte og positivt engasjement gjennom hele denne perioden. Dine råd har vært til stor hjelp under fullføringen av denne bacheloroppgaven.

Tusen Takk!

Hurdal, 19/05-16

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	2
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT).....	3
FORORD	4
INNHold	5
1. INNLEDNING.....	7
1.1 VALG AV TEMA.....	7
1.2 PROBLEMSTILLING.....	7
2. TEORETISK BAKGRUNN.....	9
2.1 FORSKNING PÅ SPRÅK OG SPRÅKMILJØ I BARNEHAGEN	9
2.2 BOKUTVALGET I BARNEHAGEN	11
2.3 LITTERATURFORMIDLING I BARNEHAGEN – LESEORIENTERT TEORI	12
2.4 VIKTIGHETEN AV HØYTLESNING I BARNEHAGEN	13
2.5 BARNELITTERATUR SOM SJANGER.....	15
2.5.1 <i>Kommersiell og eksperimentell litteratur</i>	16
3. METODE FOR GJENNOMFØRING	18
3.1 FØRFORSTÅElsen.....	18
3.2 KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE	19
3.3 FORSKNINGSINTERVJUET.....	19
3.4 OM GJENNOMFØRINGEN AV INTERVJUET	20
3.5 VALIDITET VS. RELIABILITET	21
4. PRESENTASJON AV DATA OG FUNN.....	22
4.1 EN KORT GJENGIVELSE AV INTERVJUET	22
5. OPPSUMMERING OG DRØFTING AV FUNN	26
5.1 DRØFTING AV INTERVJUET	26

5.2 AVSLUTNING OG KONKLUSJON	28
LITTERATURLISTE.....	30
VEDLEGG 1.....	33
VEDLEGG 2.....	34
VEDLEGG 3.....	35

1. Innledning

1.1 Valg av tema

I denne oppgaven skal jeg skrive om hvilke begrunnelser som ligger til grunn for bokutvalget i barnehagen. I denne sammenheng vil jeg se nærmere på hvilke begrunnelser de ansatte i barnehagen har i forhold til bokutvalget og hvilke begrunnelser barnehagene har for innkjøp av nye bøker til barnehagens bokutvalg. Jeg har selv jobbet i flere barnehager, og min erfaring er at bokutvalget i barnehagene er veldig snevert, og at lesing ikke er prioritert i det pedagogiske arbeidet i barnehagene. Hoel (2007) skriver at formidling av barnelitteratur er viktig for språkstimuleringen. Hva slags bøker barnehagen har, og hvordan bøkene formidles, er i så måte viktig for barnehagen som språkstimuleringsarena (s. 14). Selv om jeg i hovedsak i denne oppgaven vil se nærmere på hvilke begrunnelser de ansatte i barnehagen har i forhold til bokutvalget, betrakter jeg det også som relevant å skrive om hvordan de ansatte i barnehagen benytter bøkene i det pedagogiske arbeidet.

For å skape en kultur for lesing for barna i barnehagen, er det viktig å se på hvilke holdninger de ansatte har i forhold til arbeidet med barnehagens bokutvalg og lesing. I *Kompetanse i barnehagen. Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren* (2007-2010) blir det presisert at de ansatte har en holdning som bærer preg av bevisste valg når det arbeides med leseaktiviteter. I og med at leseaktiviteter har en sentral og viktig funksjon i barnehagens arbeid med språkstimulering, vil det derfor være relevant å se på hvilke holdninger som ligger til grunn for de valgene barnehageansatte gjør i forhold til bokutvalget i barnehagen.

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven vil jeg besvare følgende problemstilling «*Hvilke begrunnelser ligger til grunn blant pedagogiske ledere når det kjøpes inn bøker til barnehagen?*». I denne sammenheng betrakter jeg det også som relevant å undersøke hva ansatte i barnehagen mener er egnede bøker til bruk i barnehagen. For å besvare problemstillingen har jeg intervjuet en leder i en privat og kommunal barnehage. Selv om et utvalg av to intervjupersoner ikke er tilstrekkelig for å kunne gi et representativt bilde av

barnehageansattes holdninger til bokutvalget i Norge, vil det kunne gi en pekepinn over de holdninger som råder.

Når jeg i oppgaven skriver «barnehageansatte» eller «ansatte i barnehagen» er dette i hovedsak ledere av barnehagen jeg viser til. Dersom det er nødvendig med ytterligere presiseringer av dette, gjøres dette fortløpende i oppgaven.

2. Teoretisk bakgrunn

I dette kapittelet skriver jeg om teori jeg mener er relevant for oppgaven. Jeg har valgt å dele opp den teoretiske delen av oppgaven i 5 underkapitler, det være seg: *Forskning på språk og språkmiljø i barnehagen, bokutvalget i barnehagen, litteraturformidling i barnehagen – leseorientert teori, viktigheten av høytlesning i barnehagen og litteratur som sjanger*. Disse underkapitlene mener jeg ligger til grunn for å drøfte mine funn, slik at jeg kan besvare min problemstilling: «Hvilke begrunnelser ligger til grunn blant pedagogiske ledere når det kjøpes inn bøker til barnehagen?»

2.1 Forskning på språk og språkmiljø i barnehagen

Selv om denne oppgaven tar for seg bokutvalget i barnehagen, betrakter jeg det som relevant å skrive noe om forskning som er gjennomført i forhold til lesing og bruk av litteratur for barn i barnehagen.

Jeg vil i det følgende vise til *Synteserapport om skandinavisk forskning på barns språk og språkmiljø i barnehagen i tidsrommet 2006-2014*, skrevet av Sandvik, Garmann og Tkachenko. I rapporten skrives det at det finnes varierte lese- og skriveaktiviteter i barnehagen, og at det blir presisert at det i denne sammenheng er viktig at barnehagen har et rikt og variert bokutvalg å tilby barna (Sandvik, Garman & Tkachenko, 2014, s. 8).

Det er særlig en studie jeg finner interessant å løfte frem i forholdet til undersøkelsen min. Simonsson (2006) har undersøkt hvordan barnehagelæreren møter bildebøker i førskolen. Simonsson viser til disse punktene når det gjelder barnehagelærernes tanker og resonnementer rundt bruk av bildebøker i litteraturformidlingen:

1. Barnehagelærer initiert bokpraksis: Omhandler hvordan formidling av bøker blir brukt på ulike vis som: samlingsstund, under måltider og ved spontan høytlesning.
2. Hvilken betydning bildebøkene har i barnehagen: Hvordan blir barnelitteratur betraktet som en del av barnekulturen, og hvordan kan dette bidra til kunnskap og konsentrasjon hos barna.
3. Tilgang til bøker: Hvilke bøker tilbyr barnehagene i sitt bokutvalg og hvilken kompetanse råder hos pedagogiske ledere ved formidling og bruk av barnelitteratur.

4. Barnehagelærerens rolle: Her reiser det seg aktuelle spørsmål som, hvilke holdninger råder i barnehagen? Hva legges til grunn for innkjøp av nye bøker? Hvordan blir ny litteratur introdusert for barna i barnehagen? På hvilken måte kan barnehagelæreren og resten av personalgruppa fremstå som rollemodeller når det gjelder barnehagens bokutvalg og formidlingen av bokutvalget?

Denne studien konkluderer med at bøker regnes som en viktig del av barnehagen. Og en viktig metode for barnehagens arbeid med språkstimulering (Simonsson 2006, referert i Sandvik, Garmann & Tkachenko 2006-2014, s. 40). Videre i synteserapporten skriver Sandvik et.al at det i Danmark har blitt forsket på bokutvalget i barnehagene. Denne forskningen viser at det var den eldre barnelitteraturen som hadde størst plass i bokutvalget. Den nyere barnelitteraturen var fraværende. Denne undersøkelsen viste også en fraværende holdning fra barnehagelæreren sin side, manglende bevissthet omkring bokutvalget i barnehagen og hva dette har å si for formidlingen. (Petersen 2007, referert i Sandvik, Garmann & Tkachenko 2006-2014, s 41).

Ut fra dette kapitlet fra synteserapporten kan en se at barnehagelærere i Skandinavia er klar over viktigheten av litteraturformidling i forhold til språkstimuleringen til barna i barnehagen. Samtidig antyder andre undersøkelser at det leses for lite i barnehagen, og at bokutvalget som råder i de Skandinaviske barnehagene bærer preg av at det er gammelt og utslitt. I rapporten: *Observasjon og dokumentasjon* (2014) utarbeidet av lesesenteret, står det om en kartlegging som er utført av studenter i en norsk barnehage. Denne kartleggingen tok utgangspunkt i hvordan de ansatte brukte bøkene i sitt bokutvalg sammen med barna. Etter at kartleggingen var ferdig kom studentene fram til at det var store variasjoner i arbeidet med bokutvalg og bruk av bøkene sammen med barna. Funnene viste blant annet at for noen barn ble det ikke lest for i det hele tatt, de samme barna tok heller ikke initiativ til selv å bruke barnehagens bokutvalg. På motsatt side fant studentene ut at en annen gruppe barn brukte bokutvalget aktivt og at de samme barna ble mye lest for. Ut fra denne kartleggingen og synteserapporten kan det tyde på at det råder visse holdninger og en kultur for bruk av barnehagens bokutvalg, og formidling av barnelitteraturen som eksisterer i barnehagens aktuelle bokutvalg. I boka «*lesefrø*» skriver Hoel, Oxborough og Wagner (2011) mye om hvilke holdninger og hvilken kultur for bokutvalg og formidling av barnelitteratur som bør råde i barnehagene. Likevel kan en se en tendens til at disse holdningene og kulturen for bokutvalg og bruk av barnelitteratur ikke er i tråd med Hoel et.al sine anbefalinger.

2.2 Bokutvalget i barnehagen

Sandvik og Spurkland (2008) skriver at når en jobber med bokutvalget i barnehagen kan en god arbeidsmetode være å velge bøker man liker godt selv, men også i samarbeid med resten av personalet. Bøkene bør inneholde et godt språk, slik at barna har noe å strekke seg etter, likevel bør ikke bøkene være for kompliserte i språket. I tillegg bør bøkene ha en forteller struktur og handlingsforløp, slik at barna greier å følge med i selve fortellingen. Etter hvert som barna behersker bøkene blir det viktig å velge ut ny litteratur som kan utfordre barna (s. 68-69). For å jobbe med bokutvalget i barnehagen er det viktig å tilby ulike bøker, barna møter verden med forskjellige interesser og de liker på lik linje som voksne forskjellige typer bøker.

Hoel, Oxborough og Wagner (2011, s 52ff.) skriver at en rekke kategorier innenfor bokutvalget må være synlig i barnehagen og samtidig være tilgjengelig for barnet. Eksempler på slike bøker kan være bøker med utvalgte tema, disse bøkene kan ta for seg for eksempel høytider. Hoel et. al peker på viktigheten av å ha kjente bøker som barna kjenner fra før og som barna er trygge på, når barna skal velge bøker fra bokutvalget etter eget ønske. Bøker som er kjent for barnet fra før kan bidra til leselyst, da særlig for barn som ikke liker eller er vant med å lese. Bøker for flerspråklige barn er viktig for barn med flere språk, her finnes det ulike bøker på markedet, Hoel et. al trekker frem bøker som tematiserer språk. Et eksempel på dette kan være urdu på den ene siden av boken og norsk på den andre. Bøker som gir felleskulturell referanse mener Hoel et.al er viktig å ha i bokutvalget fordi disse bøkene inneholder viktige virkemidler for samtaler en kan ha med barna. Bøkene kan handle om tema som barn leker ut i leken, de kan gi felles kultur og opplevelse for barn og voksne i samme barnehage. Hoel et. al skriver at bøker som leker med språk bør ha en stor plass i bokutvalget, dette begrunner de med at i disse bøkene finner en den poetiske og estetiske språkfunksjonen. Rim og regler anses som et virkemiddel, ved at en bruker sansene og samtidig blir språket utfordret gjennom bruk av rim og regler. Til slutt peker Hoel et.al på at pedagogiske bøker bør synliggjøres i bokutvalget i barnehagen. De mener at denne type bøker bidrar til barnas språkutvikling.

2.3 Litteraturformidling i barnehagen – leseorientert teori

Det finnes flere litteraturteoretiske tilnærminger. Ulland og Håland (2014, s 251ff) viser i sin artikkel *Litteraturdidaktikk – en introduksjon* til historisk-biografisk metode, nykritikk, og leserbasert tilnærming som eksempler på slike tilnærminger. Den historisk biografiske metoden legger vekt på at teksten forstås i sammenheng med forfatterens liv. Nykritikken er kun opptatt av teksten, og mener denne kan forstås uten kjennskap til forfatteren eller leseren. Den leserbaserte tilnærmingen er opptatt av forholdet mellom tekst og leser. «Denne tilnærmingen legger ikke vekt på at en skal komme fram til en bestemt mening, slik som nykritikken, men legger i stedet vekt på at tekster kan gi ulike meninger for ulike lesere». (Ulland og Håland 2014, s 252)

I barnehagen vil det på mange måter være naturlig å ta utgangspunkt i leserorienterte teorier. Leseorienterte teorier innebærer blant annet at ulike lesere kan forstå den samme teksten forskjellig. Alder, personlighet og erfaringer virker inn på hvordan leseren skaper mening ut av tekst. I barnehagen er det de voksne som kjøper inn bøker, det som angår barn må først vurderes av en voksen. Som Monica Kaasa (2008, s 78) skriver: «Alt som angår barn, skal i mer eller mindre grad gjennom en vurdering hos en voksen først. Det kan være foreldre, besteforeldre, lærere, førskolelærere og bibliotekarer. Altså er veien til målgruppen mer krokete når det gjelder barn». Dersom en ser dette i lys av den leserorienterte teorien, må man ta utgangspunkt i barna når man velger bøker.

Appleyard (1991) hevder at leseorientert teori i stor grad handler om hvordan leseren formidler det som leses til mottakeren (s. 6). I barnehagen benyttes ofte bildebøker i litteraturformidlingen. Samspillet mellom tekst og bilde (ikonoteksten) utgjør fortellingens historie. Dette er noe den voksne leseren i barnehagen må ta høyde for. Ingeborg Mjør (2008) har skrevet artikkelen *Kvalitetar i den tidlege høgtlesinga*. I artikkelen beskriver hun høytleseren som at hun eller han er motivert og har en kunnskap om barnet som blir lest for. Dette beskriver hun som at barnet har en viss forutsetning for å oppleve en bok som meningsfull og interessant (s. 48). I forhold til leseorientert teori kan en tolke utsagnet til Mjør som at den voksne som leser for barnet, må ha en kunnskap om barnets interesser. Samtidig er det viktig at den voksne også har kunnskaper om hvordan en kan formidle litteraturen for barnet, på en slik måte en den oppfattes som interessant for barnet selv.

Nikolajeva og Scott (2001) mener at det er opp til leseren hva de leser først, bildet eller teksten. Nikolajeva og Scott skriver om forskjellen mellom tekst og bilde i en bildebok og hvordan de fungerer sammen i det narrative:

The unique character of picturebooks as an art form is based on the combination of two levels of communication, the visual and the verbal. ... Picture in picturebooks are complex iconic signs, and the words in picturebooks are complex conventional signs; however, the basic relationship between the two levels is the same. The function of pictures, iconic signs is to describe or represent. The function of words, conventional signs, is primarily to narrate. Conventional signs are often linear, while iconic signs are nonlinear and do not give us direct instruction about how to read them. The tension between the two functions creates unlimited possibilities for interaction between words and image in a picturebook. (Nikolajeva og Scott, 2001, s. 1-2)

Med tanke på at jeg i oppgaven min skal undersøke hvilke valg som ligger til grunn for bokutvalget i barnehagen, er det grunn til å tro at bokutvelgelsen gjenspeiles i forhold til barnehagens barnegruppe. Samtidig kan en, med bakgrunn i Mjør (2009), Nikolajeva og Scott (2001), anta at de ansatte i barnehagen har erfaringer med formidling av bøkene, og at dette vil spille en vesentlig rolle med tanke på de begrunnelser de har i forhold til bokutvalget i barnehagen.

2.4 Viktigheten av høytlesning i barnehagen

Barn med ulik bakgrunn, leseerfaring og språkmestring får felles leseopplevelser og referanserammer gjennom høytlesning. Dessuten møter barna gode mønstre for språkbruk både i høytlesningen og i samtaler i forbindelse med lesingen. Høytlesning gir glede ved selve lesestunden, både til de som hører på og til den som leser høyt, og høytlesning har en viktig språkstimulerende effekt. (Hoel, 2007, s. 14)

Dette sitatet viser tydelig viktigheten av høytlesning i barnehagen. Den voksne som formidler i lesestunden er viktige språkmodeller for barna, nettopp fordi barna observerer hva en erfaren leser gjør. Høytlesning innebærer at vi velger en bok, ser fram til å lese den for barna, vi blir i den sammen med barna og leser teksten samtidig som vi ser på bildene. Ofte vil barn undre seg underveis og stille spørsmål (Hoel 2007 s. 14). Å utfordre barna til undring underveis handler om dialogisk lesing. Dette kan du lese mer om i slutten av dette kapitlet.

Hoel (2007) mener at de erfaringene og de kunnskapene en har med seg når en formidler litteratur, er viktig for selve leseforståelsen. Hun mener videre at barns første møte med

bokas paratekst og ikonotekst er med på å vekke barnas interesse. For at barna skal møte bøker på en god måte er det viktig å la barna få bruke sine kunnskaper og erfaringer (Hoel, 2007, s. 15). Cochran-Smith (1984) skriver i sin bok *The making of a reader* om en førskolelærer som lærer barn gjennom sin litteraturformidling å bruke sin kunnskap både om verden og om litteraturen når de skal tolke og forstå litteratur. Videre skriver Cochran-Smith at barnet må selv sortere ut den kunnskapen som er relevant for teksten de blir introdusert for, i denne prosessen er barnet avhengig av hjelp fra en voksen. Denne hjelpen kaller Vygotsky for scaffolding eller støttende stillas. Cochran-Smith hevder at en som blir lest for bruker kunnskaper fra tidligere erfaringer i møte med tekst. På lik linje som Appleyard (1991) skriver Cochran-Smith (s. 183) om forholdet mellom tekst og mottaker. Smith bruker begrep som *i rommet* mellom tekst og mottaker, mens Appleyard skriver om *forholdet* mellom tekst og leser.

Bøker stimulerer barns fantasi, og bruk av barnelitteratur hjelper barna med å utvikle fortellerkompetanse. Når en leser for barnet, skaffer barnet seg erfaringer med skriftspråket, denne erfaringen som barnet gjør blir ofte kalt for ”emergent literacy” (Jensen, 2011, s. 9). Jensen peker på at denne erfaringen er viktig for at barna selv skal lære å lese og å skrive. Hoel (2007) mener at høytlesning bør og skal være en selvskreven aktivitet i barnehagehverdagen. Høytlesning må ikke nødvendigvis foregå i en lese krok, hun skriver videre at man kan variere på steder å benytte seg av litteraturformidling, men det er en fordel at stedet er utenfor rekkevidde for støy og at alle sitter godt (s. 16ff.). Det finnes altså mye litteratur som understreker viktigheten av høytlesing. En må imidlertid gå utfra at kvaliteten på høytlesingen, spesielt hvis en tar de leseorienterte teoriene i betraktning, vil avhenge av teksten og hvordan den formidles. Hva formålet med høytlesingsstunden er, vil også påvirke tekstutvalget. De barnehageansattes kunnskaper om barnegruppen, om bokas pedagogiske og språklige styrker og svakheter, kan tenke seg å spille en rolle her. Arbeid med bokutvalget i barnehagen må ligge til grunn for at høytlesning skal være en selvskreven aktivitet i barnehagen.

I og med at jeg har skrevet om høytlesing som metode, vil det derfor være aktuelt å skrive om dialogisk lesing. Ingeborg Mjør (2009) beskriver dialogisk høytlesning ved at den voksne (leseren) aktiviserer barnet i selve leseprosessen, slik at stoffet blir knyttet til barnet og dens erfaringer og kunnskaper. Gjennom dialog skaper den voksne en positiv atmosfære sammen med barnet, og den voksne engasjerer barnet i dialog, slik at fokuset hele tiden er

rettet mot boka. Gjennom en slik formidling er vi voksne støttende stillas for barnet slik at de kan få en forståelse for teksten (ibid.).

Jensen (2011) henviser til Whitehurst som har utprøvd og utviklet en leseform som vi kaller for dialogisk lesing. Formålet med denne type lesemetode er å involvere barna i lesingen av bildebøker, på en måte som fremmer språkutviklingen. Hovedformålet med dialogisk lesing er at barna skal være deltagende medlesere. Den voksnes rolle er å stille åpne spørsmål som stimulerer og oppmuntrer barna til å bruke språket. Dialogisk lesing tilpasses barnets alder og barnets språklige forutsetninger. Det finnes mange måter å dialoglese på, en kan for eksempel bruke konkrete eller bilder som hjelp og støtte til fortellingen som leses. Konkreter kan være med på å støtte barnets språk. Denne støtten kalles scaffolding, på norsk er den oversatt til stillasbygging, og den kan ha stor betydning for barnets språkutvikling (Whitehurst, referert i Jensen, s. 11 ff).

I Vibeke Aukrusts rapport *Tidlig språkstimulering og livslanglæring – en kunnskapsoversikt* (2005) belyses det hvilke språklige gevinster lesing har for barn, hun hevder at ved å lese bøker for barn, gir vi voksne grunnlag for samtaler og temaer i teksten. Hun peker blant annet på boklesingsstrategier med barn som inviterer til barnets innspill og spørsmål knyttet til teksten, dette er en strategi for dialoglesing som vil fremme barnets vokabularutvikling (s.48).

Det finnes mye litteratur som fremhever viktigheten av høytlesing i barnehagen. Skal høytlesingen foregå på best mulig måte, må den voksne forstå at lesing for barn er viktig og barnehagen må kunne tilby et valg av bøker. Hvilke bøker de ansatte velger å lese for barna er noe av det jeg skal finne ut av.

2.5 Barnelitteratur som sjanger

Birkeland, Rise og Vold (2005) definerer barnelitteratur som litteratur skrevet og utgitt for barn. Før jeg ser nærmere på bokutvalget i de to barnehagene jeg skal besøke, betrakter jeg det som hensiktsmessig og kort skrive om hva slags type barnelitteratur som finnes på markedet. Jeg vil i dette kapittelet skrive om kommersiell og eksperimentell barnelitteratur.

2.5.1 Kommersiell og eksperimentell litteratur

Kommersiell barnelitteratur omfatter masseprodusert barnelitteratur. Tendensen er at litteraturen sammenfatter en kontrollert verden hvor figurene følger etter faste mønster som: snille mot slemme, helter mot skurker. Et klassisk kjennetegn ved kommersiell barnelitteratur er at den bærer preg av mangel på dramatik i historien. Ofte vil tekst og bilde illustrerer en harmonisk verden (Birkeland & Mjør, 2013, s. 139). Videre skriver Birkeland og Mjør (2013) at den kommersielle litteraturen bærer preg av flat struktur. Dette forklarer de som at selve fortellingen opererer med en allvitende forteller som har kontroll i den fiktive verden, og en får inntrykk av at heltene alltid mestrer verden.

Eksperimentell litteratur er litteratur som bryter med de ideer om hva barnelitteratur er og bør være. Litteraturen tar opp temaer som død, mobbing, skilsmisse og krig. Den norske eksperimentelle barnelitteraturen får stor oppmerksomhet i utlandet. Der blir den eksperimentelle barnelitteraturen betegnet som litteratur med høy kvalitet. Det finnes mange gode eksperimentelle bøker i Norge, men de blir i hovedsak ikke lest for barn, Trude Hoel (2008) stiller seg undrende til hvorfor det er slik, og spør hva kan vi gjøre med det. I artikkelen *Bruk av ny og eksperimentell barnelitteratur i barnehagen* skriver hun at en årsak til at den eksperimentell litteraturen møter motstand, er fordi den bryter med de etablerte forstillingene om en idyllisk barndom. Hoel (2008) hevder at enkelte eksperimentelle barnebøker blir møtt med skepsis av voksne, fordi de frykter at barna hermer etter hovedpersonene i bøkene. Her har Hoel dratt frem eksempel fra Astrid Lindgren sine bøker om Pippi Langstrømpe som kom på 1940- tallet. Ansvarsbevisste foreldre var bekymret for at barna skulle oppføre seg som Pippi og bli påvirket av Pippi sin manglende oppdragelse.

Videre skriver Hoel (2008) at barn trenger et rikt og variert tilbud av barnelitteraturen. Her argumenterer hun for viktigheten av at barna får møte et bredt utvalgt av litteratur og begrunner dette med at det styrker den narrative og språklige kompetansen hos barnet. Hun siterer følgende etter Svein Nyhus:

Du kan ikke bare gi dem pølser, selv om det er pølser de vil ha! Jeg vil heller gi dem en rar smak som de kanskje spytter ut igjen, enn bare å servere dem det som er trygt og velkjent. Jeg vil berike leserne. (Nyhus, sitert i Hoel, 2008 s. 63-64)

Sett i lys av dette sitatet av Svein Nyhus kan en se en sammenheng ved det Hoel (2008) mener om at barn blir opptatt av og ønsker mer av den litteraturen de blir servert av de

voksne i barnehagen. Hoel (2008) mener videre at barna må få møte både tradisjonelle og eksperimentelle barnebøker for å bli mer glad i litteratur. Ofte vil eksperimentell barnelitteratur kreve mer av leseren enn det tradisjonell og kommersiell litteratur gjør, dette begrunner hun med at vi er mer trygge på den litteraturen vi har kjennskap til.

Som vi ser, råder det forskjellige holdninger til eksperimentell litteratur. Noen mener litteraturen har sin plass i barnehagen, mens andre mener den bryter med visse normer og verdier, som at en barnebok skal være trygg, god og idyllisert. Det skal også nevnes at barn ofte velger bøker med karakterer de kjenner igjen fra tv, film eller leker (Hoel, Oxborough og Wagner 2011, s 53). Slik sett kan kommersiell barnelitteratur bidra til motivasjon for lesing hos barna. Dette betyr nødvendigvis ikke at bøkene er av god språklig og pedagogisk kvalitet:

Bøker har ulike kvaliteter, og bøker som har rene kommersielle siktemål, særlig oversatte massemarkedsbøker, har ikke nødvendigvis de samme språklige kvalitetene og vil derfor ikke stimulere til samme språklige og estetiske bevissthet som bøker som er skrevet av skjønnlitterære forfattere. (Hoel, Oxborough & Wagner, 2011, s 53)

I lys av dette sitatet, vil jeg anta at voksnes vurdering av bøkene pedagogiske potensiale, vil være avgjørende for deres utvelgelse av bøker.

3. Metode for gjennomføring

Johannesen, Tufte & Cristoffersen (2010) mener at vitenskapelig metode betegnes som fremgangsmåter eller verktøy en bruker for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål og/eller problemstillinger. I all hovedsak dreier det seg om å samle inn, tolke og analysere data, dette anses som en sentral del av empirisk forskning (referert i Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Bergsland og Jæger peker på at det kan være vanskelig å velge hvilken metode en skal bruke på forhånd, og at problemstillingen vil styre valg av metode.

3.1 Førforståelsen

Når en går i gang med en slik oppgave som denne er det naturlig å ha en viss forståelse, altså en mening om det en skal undersøke. Dalland (2012) skriver at når vi har gjort oss opp noen tanker om det vi skriver om på forhånd, vil det bli enklere å se etter data som kan bidra til å avkrefte våres tanker rundt det som skal undersøkes (s. 118). Når en snakker om førforståelse, snakker en ofte om hermeneutikken og hva den har å si for hvordan vi leser og tolker en tekst. Hermeneutikk betyr fortolkningslære, dette kan en spore tilbake til antikken hvor det har vært regler for hvordan en tolker tekst, i nyere tid ble hermeneutikken utviklet til det vi i dag kjenner som vitenskapelig metode på forskning, og tolkning av tekst (Sagberg, 2014, s. 42).

Måten vi forstår vitenskapelig kunnskap på er at det alltid krever en hermeneutisk form for å tolke blant annet språk. Jeg har i denne oppgaven brukt vitenskapelig metode, som innebærer at jeg bevisst arbeider hermeneutisk, jeg har forsøkt å forstå og tolke det jeg har lest og samtidig satt dette i sammenheng med mine forestillinger og forforståelse.

Da jeg tok fatt i denne oppgaven hadde jeg en del tanker rundt problemstillingen. Jeg har selv jobbet i barnehage, og har dannet meg mine erfaringer om bokutvalget i barnehagen, og hvordan bøkene formidles til barna. I rollen som datainnsamler skal jeg tolke og forstå hvordan andre tenker. I denne rollen er det viktig å ikke se seg blind på de erfaringene jeg allerede har fra praksisfeltet. Ved å legge mine tolkninger inn i svarene fra informantene, kan dette påvirke informantenes ytringer. Jeg har etter beste evne tolket uttalelsene fra informantene, på bakgrunn av mine tolkninger mener jeg at min egen førforståelse ikke påvirket informantenes utsagn i denne oppgaven.

3.2 Kvalitativ og kvantitativ metode

Vi skiller i hovedsak mellom kvalitative og kvantitative tilnæringer innenfor forskning. Metodene baserer seg på ulike forskningslogikker. Dalland (2012) skriver at *Kvantitativ metode* gir oss data som baserer seg på målbare enheter, og ved bruk av denne metoden gir tallene, mengden og/eller størrelsesforholdet muligheter for å regne ut funn. *Kvalitativ metode* baserer seg på å fange opp meninger og betydninger. Funnene i kvalitativ metode er ikke målbare slik de er i kvantitativ metode (s.112). Bergsland og Jæger (2014) peker på at kvantitative metoder ofte opererer med en deduktiv tilnærming til det som skal studeres eller undersøkes, som betyr at en jobber ut fra teori som utgangspunkt for en undersøkelse, altså fra teori til empiri. Kvalitativ metode baserer seg på induktiv tilnærming, altså fra empiri til teori (s. 67).

3.3 Forskningsintervjuet

I min undersøkelse har jeg benyttet intervju som datainnsamlingsverktøy. Løkken og Søbstad (2006) mener at i et intervju søker intervjueren etter andre sine meninger eller synspunkter slik at intervjueren får en dypere forståelse i det aktuelle temaet det undersøkes eller utforskes i. På bakgrunn av dette kan en si at intervju blir regnet som en kvalitativ metode.

Bruken av empiriske data styres av bestemte regler, disse reglene er ment som en norm som forskeren eller den som skriver oppgaven må følge. Reglene må følges for å hindre at datainnsamlingen påvirker resultatet av undersøkelsen eller intervjuet (Dalland, 2012). I utvelgelsen av mine informanter, har jeg gjennomført et *strategisk valg*. Strategisk valg kjennetegnes ved at en henvender seg til personer, grupper eller organisasjoner en har kjennskap eller et forhold til, og som en mener har noe å bidra til selve oppgaven (ibid. s. 116). Jeg valgte strategisk to barnehager som jeg har kjennskap til, valget av den ene barnehagen ble naturlig fordi jeg vet de er i oppstarten av et opplegg som heter leseløyper, som handler om at de ansatte får veiledning om hvordan litteraturformidling er med på å stimulere barna til et bedre språk. Den andre barnehagen valgte jeg fordi den er i nærheten av der jeg bor, og jeg vet at de prøver å få til noe litteraturformidling, og at de er i startfasen i å kjøpe inn ny barnelitteratur til bokutvalget i barnehagen. De pedagogiske lederne i begge barnehagene sa seg straks villige til å bli intervjuet. Etter å ha avtalt tid og sted for

intervjuet, sendte jeg ut samtykkebrev som er utformet av høgskolen. Dalland (2012) presiserer at et samtykkebrev bør gis skriftlig, og at korrekt og utfyllende informasjon viser tegn på at en er seriøs og at en unngår misforståelser (s.166).

I forkant av intervjuet utarbeidet jeg en intervjuguide. Intervjuguiden kan være en grov skisse over hvilke emner som skal dekkes, eller et nøyaktig oppsett over de spørsmålene som skal stilles (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). I mitt tilfelle valgte jeg å sette opp spørsmålene jeg ville komme innom i løpet av intervjuet. Jeg var likevel innstilt på å forandre rekkefølgen på spørsmålene underveis, dersom dette var det mest hensiktsmessig i forhold til samtalen. Et intervju følger ikke noe strengt regelverk (Bergsland & Jæger, 2014). Informantene fikk intervjuguiden i forkant av intervjuet, slik at de fikk mulighet til å forbedre seg til samtalen.

3.4 Om gjennomføringen av intervjuet

Jeg besøkte barnehagene de pedagogiske lederne arbeidet i, med en dags mellomrom. Prosessen var den samme i begge barnehagene. Informantene skrev under på samtykkebrevet jeg hadde sendt de tidligere. Før de skrev under, informerte jeg dem om hvordan intervjuet ville utarte seg. Jeg ga de også informasjon om at intervjuet ville bli tatt opp på bånd og senere transkribert av meg. Jeg presiserte at alle utsagnene i intervjuet ville bli anonymisert, for å sikre tilstrekkelig med personvern.

Selve intervjuet tok i underkant av 30 minutter. Jeg tok utgangspunkt i intervjuguiden jeg hadde laget, men det hendte ved flere anledninger at jeg stilte spørsmålene i en annen rekkefølge enn oppsatt. Jeg stilte også noen tilleggsspørsmål jeg betraktet som relevante i samtalen. Inntrykket mitt er at intervjuet gikk greit å gjennomføre, og at jeg fikk de svarene jeg trengte til oppgaven.

Intervjuene ble senere transkribert. Johansen refererer til Kvale og Brinkmann (2009) som forenkler ordet *transkribere* med *transformere*. Dette forklares ved at intervjuet skifter form fra tale til skrift (referert i Kibsgaard & Sæther, 2014, s.99). Etter at jeg har tolket transkripsjonen fra intervjuet, har jeg valgt å skrive om de mest sentrale spørsmålene fra intervjuet. Dette vil presenteres i kapittel 4.

3.5 Validitet vs. reliabilitet

Bergsland og Jæger (2014) skriver at ingen metode er feilfri, og at det er viktig at en har en kritisk og reflektert holdning til sitt eget arbeid. I Kvalitativ metode anses *reliabilitet* som spørsmål om troverdighet i forhold til undersøkelsen (s. 80). Aktuelle spørsmål i denne sammenheng kan være om forskningen bærer preg av tillitt, om datamaterialet er pålitelig, om hvordan datamaterialet samles inn, og hvordan en bearbeider, analyserer og tolker datamaterialet. *Validitet* handler om hvor relevante og gyldig dataene i en undersøkelse er i forhold til hva som skal undersøkes. Validitet knyttes ofte til kvaliteten på selve tolkningen av datamaterialet (ibid.).

I mitt tilfelle vil et relevant spørsmål i forhold til validitet være om jeg faktisk undersøkte de ansattes begrunnelser for bokutvalget i de aktuelle barnehagene, og om jeg tolket informantenes uttalelser riktig. Dette spørsmålet mener jeg er mest hensiktsmessig å svare på i kapittel 4.

Siden oppgaven bare tar utgangspunkt i to barnehager, hvor en pedagog fra hver barnehage stilte til intervju, vil ikke undersøkelsen være representativ nok til å trekke noen generelle slutninger om hvilke begrunnelser som ligger til grunn blant pedagogiske ledere når det kjøpes inn bøker til barnehagen, og hvilke holdninger som ligger til grunn for bokutvalget i norske barnehager. Undersøkelsen kan imidlertid gi en pekepinn på de begrunnelser for valg av bøker og holdninger i forhold til barnehagens aktuelle bokutvalg.

Det skal også nevnes at en mulig feilkilde kan være ledende spørsmål fra min side, hvor informanten svarer det som er forventet at hun skal svare, det som «ser best ut på papiret». Jeg har imidlertid forsøkt å unngå dette, ved å stille åpne spørsmål.

4. Presentasjon av data og funn

Jeg har tolket informantenes uttalelser som jeg mener er korrekte i forhold til deres uttalelse om begrunnelser for barnehagens bokutvalg. Dette forskningsintervjuet bærer preg av validitet.

Når jeg i dette kapitlet skal presentere resultatene fra intervjuet, vil jeg i fortsettelsen skille betegnelsene **A** og **B** for å skille mellom de ulike barnehagene. Barnehage A er en kommunal barnehage, og barnehage B er en privat.

4.1 En kort gjengivelse av intervjuet

Jeg vil i følgende gi en kort gjenfortelling av intervjuet, der jeg har valgt å trekke frem de uttalelser som er mest relevante for problemstillingen i oppgaven min.

I intervjuet kommer det fram at bokutvalget i barnehage A og B inneholder mye av det samme. Det meste av bøkene som finnes går under det Birkeland og Mjør (2013) karakteriserer som kommersiell barnelitteratur. Eksempler på titler i barnehagene er: *Ole, Dole og Doffen*, *Frost*, *Snehvit og de syv dvergene*, og fortellinger om andre kjente figurer fra barne-tv og film. Informantene forteller også at de har fagbøker som tar opp temaer om bevegelse tall og bokstaver. Et mindre antall bøker inneholder rim og regler. Begge barnehagene ga uttrykk for at bøkene var slitte, og at de ønsket seg nye bøker til barnehagens bokutvalg.

Jeg spør så informantene om **hvilke begrunnelser de har for bokvalget sitt**. Informanten i barnehage A sier at bokutvalget i denne barnehagen består av arvede bøker fra kommunens bibliotek. Informanten ga uttrykk for at deres bokutvalg førte til at det ble lest mindre i barnehagen. Hun la imidlertid vekt på at noe av grunnen til dette var at bøkene bar preg av slitasje, slik at bøkene ikke var innbydende til leselyst for verken barn eller ansatte. Det var flere bøker å velge i blant «arven», men datidens styrer valgte da bøker hun mente egnet seg best for barnehagen. I utvelgelsen valgte hun bøker hun visste barna hadde kjennskap til. I følge nåtidens leder, er dette grunnen til at den største andelen av barnehagens bøker, handler om kjente figurer fra den kommersielle barnekulturen. Barnehage B har heller ingen spesielle begrunnelser i sitt bokutvalg. I likhet med barnehage A var disse også arvet, men barnehage B har arvet fra barn som har gått i barnehagen tidligere. Foruten dette, ligger det

ingen annen begrunnelse bak bokutvalget. Informanten gir imidlertid uttrykk for at hun ikke synes litteraturen er god nok. Hun savner de «gode gamle eventyrene», og uttrykker selv at hun ønsker mer av den eksperimentelle litteraturen.

I forhold til begrunnelser spurte jeg om **hvilke bøker informantene mente de burde ha i barnehagen**. Begge informantene savnet mer eksperimentell litteratur. Informanten i barnehage A svarte ikke konkret på dette spørsmålet, men det kom fram at i barnehagen bør det være litt av alt, men hvor mye det var innenfor hver kategori kunne hun ikke si noe om. Det eneste hun kunne si noe om var at det rådet en del kommersiell litteratur, og dette var bøker både gutter og jenter likte å lese. Barnehage B svarte også at det burde være litt av hvert, men hun savnet mer bruk av eventyr, men hun ga imidlertid uttrykk for at barna ikke var veldig interesserte i eventyr som sjanger. Jeg spør henne om hvorfor hun ønsker eventyr i bokutvalget, og får da til svar at hun mener eventyr er godt egnet for bruk av konkreter.

Jeg spør videre om **hva informantene legger vekt på, ved et eventuelt bokinnkjøp**. Informanten i barnehage A, forteller meg at de fra neste barnehageår har språk og digitale verktøy som satsningsområde, og at de nylig har bestilt flere nettbrett til barnehagen. Interessant i denne sammenheng, er at hun i intervjuet forteller at de ikke kommer til å kjøpe inn nye bøker i papirform. Hun uttaler at «barnehagens framtidige bøker skal kunne leses eller høres på skjerm, og da vil lydbøker eller lignende til nettbrettet i form av apper, være mer egnet enn vanlige bøker». Hun påpeker imidlertid at barnehagen ikke skal «kvitte seg» med bøkene, men at det ikke vil «kjøpes nye bøker med det første». Barnehage B er en privat barnehage med flere midler enn Barnehage A. I denne barnehagen er det pedagogisk leder som har ansvaret for bokinnkjøpet. Barnehage B velger ut bøker i tråd med det personalet mener barna interesserer seg for. Samtidig, påpeker hun, at noen av bøkene også blir kjøpt inn med bakgrunn i hvilket tema barnehagen arbeider med. Ifølge informanten arbeider barnehagen grundig og systematisk med de ulike fagområdene fra rammeplanen, og flere av bøkene velges da med den hensikt at de er «relevante» for det enkelte fagområde. Hun forteller meg videre at de har valgt å prioritere innkjøp av nye bøker i form av eksperimentell litteratur, dette fordi de ønsker bøker til barnehagens bokutvalg som tar opp temaer som mobbing, døden og skilsmisse. Hun argumenterer her for at slik type litteratur er viktig i forhold til å samtale med barn om ting som ikke er så lett å prate om.

Når en jobber med bokutvalg i barnehagen og de ansattes holdninger omkring dette, mener jeg det er naturlig å se på hvordan barnelitteraturen blir brukt i de norske barnehagene. Jeg

spør derfor informantene om **hvordan det leses i deres barnehage**, samtidig spør jeg om **deres holdninger til eksperimentell barnelitteratur, og hva de mener om å ha dette som en del av bokutvalget i barnehagen**. Barnehage A forteller meg at de jobber med språkløyper som er utarbeidet av lesesenteret ved Høgskolen i Stavanger. Gjennom dette prosjektet som går over en periode på tre år, får de ansatte veiledning i hvordan en kan formidle barnelitteraturen for barna i barnehagen. Informanten sier at de voksne velger bøker fra barnehagens bokutvalg ved planlagte leseaktiviteter, og at disse leseaktivitetene foregår stort sett i en samlingsstund, men også i mindre grupper på 3-4 barn. Hun poengterer også at de har spontane leseaktiviteter hvor barna selv velger bøker og ber om å bli lest for, hun gir uttrykk for at dette er noe de jobber mye med å få til i barnehagehverdagen. Hun gir også uttrykk for at de ønsker mer eksperimentell litteratur i barnehagen, men at dette er noe som ikke prioriteres på nåværende tidspunkt. I Barnehage B gir informanten uttrykk for at de er opptatt av lesing og formidling av litteratur. Dette begrunner hun med at lesing er viktig for språkstimulering og for å ivareta en kultur for lesing for barna, hun legger da spesiell vekt på de barna som ikke blir lest for så mye hjemme. Samtidig vektlegger hun at de ansatte har lenge ønsket mer eksperimentell litteratur i barnehagens bokutvalg, og at de derfor vil prioritere eksperimentell litteratur i tiden fremover. I likhet med barnehage A velger også barnehage B å formidle barnelitteraturen for barna i samlingsstunder og i mindre grupper på 3-4 barn.

I begge barnehagene er den pedagogiske lederen fornøyd med **hvordan de jobber med bokutvalg og litteraturformidling gjennom bokutvalget**. I barnehage A, poengterer informanten at det er viktig at den planlagte leseaktiviteten bør ha et mål, og her må de ansatte begrunne sine valg av bøker. Informanten forteller meg videre at i tillegg til å lese forteller de eventyr med konkreter, dette blir brukt som en del av barnehagens bokutvalg. Informanten mener at dette har en spesiell språkstimulerende effekt, dette begrunner hun med at det gir mer rom dialog sammen med barna. I likhet med Barnehage A bruker også Barnehage B en del konkreter, men her er informanten også opptatt av å dramatisere en fortelling, og bruke dialogisk lesing. Hun begrunner dette med at dramatisering fenger barna mer og at under dialogisk lesing gir det mer rom for undring og samtale sammen med barna, og at dette har en betydningsfull språkstimulerende effekt.

Begge barnehagene mente at litteraturformidlingen stimulerte til leselyst ved at de hadde egnede rom, med egnede rom mener informantene eget rom eller krok som er lagt opp til lesing, og bokutvalg. Her er bøkene framme, og det er madrasser eller lignende på gulvet slik

at alle sitter bra. Videre forteller informantene at selve formidlingen egnet seg best med en gruppe på 3-4 barn. På bakgrunn av dette var begge barnehagene veldig tydelige på at det enkelte dager var vanskelig å sette av tid til formidling på grunn av tid og mangel på ansatte. Jeg vil her presentere et utsagn fra barnehage A: «På enkelte dager faller arbeid med bokutvalg og lesing av bøker ut, fordi det ikke er tid. I en typisk dag i barnehagen vil det være pedagogiske møter, avdelingsmøter og turdager. Dette er dager som vil føre til at lesing og arbeid med bokutvalg ikke blir prioritert. I tillegg hender det at ansatte har syke barn, eller at de selv er syke, da er vi ikke nok personale på jobb til å gjøre alle aktivitetene vi ønsker. Vi må prioritere, dessverre er det da slik at lesing og arbeid med bokutvalg faller ofte ut til fordel til andre aktiviteter».

5. Oppsummering og drøfting av funn

I dette kapittelet vil jeg kort oppsummere funnene fra undersøkelsen min.

5.1 Drøfting av intervjuet

I intervjuene kom det fram at i barnehage A ble det jobbet med bokutvalget og det var ønskelig at barna ble lest for ca. 3-4 dager i uka, men på grunn av kurs, møter sykdom, og andre aktiviteter ble lesing valgt bort. Her tenker jeg det er snakk om hvilke holdninger og hvilken kultur for bokutvalg og lesing som råder hos de ansatte. I barnehage B ble det lest 2-3 ganger i uka. Solstad (2008), mener leseaktiviteter må foregå hver dag i barnehagen. Barnehage A leser således mindre enn det forskning anbefaler.

Det er grunn til å tro at bokutvalget i forskningsbarnehagene påvirker hyppigheten av leseaktivitetene, som kan føre til at det leses for lite i barnehagen. Jeg vil her presentere et lite utdrag fra intervjuet i barnehage A: «Det bokutvalget som barnehagen har per i dag, er preget av slitasje, mange av bøkene mangler flere sider og det er frister ikke veldig å lese en slik bok for barna. Jeg tror mye av grunnen til at det leses for lite i vår barnehage er fordi bokutvalget består av slitte bøker og det igjen fører til at bøkene ikke innbyr til lesing for barna». Barnehagens holdninger i forhold til det eksisterende bokutvalg, vises ved at det går ut over leseaktivitetene. Solstad (2008) argumenterer for at lesing i førskolealder er av avgjørende betydning for barnets språkutvikling, og for å kunne utvikle lese- og skrivekompetanse. Hun understreker at effekten av høytlesning vil bli større dersom lesing skjer gjennom daglige lesestunder i barnehagen. Jo mer en leser for barnet, jo mer lærer de (s. 14-15).

Barnehage A informerte meg om at de tok tak i barnas interesser ved at de så hva barnet likte å lese, og de brukte den litteraturen de hadde tilgjengelig i barnehagens bokutvalg til leseaktiviteter. På grunn av innkjøp av nye nettbrett, var det ikke rom for å bruke penger på bøker på nåværende tidspunkt. Men det ble luftet noen tanker omkring lydbøker og interaktive bøker på nettbrett, og at det kunne inngå som en del av barnehagens totale bokutvalg. Sett i lys av at de skal jobbe med digitale verktøy og språkstimulering neste barnehageår, ser jeg det som relevant å henvise til Elise Seip Tønnesen (2014). I artikkelen *Fra bildebok til app eller bare litterær app!* tar hun for seg hvordan en kan bruke litterære

apper i høytlesningsstunder for barn i barnehagen. Hun skriver også en del om forskjeller ved å bruke bøker i papirform og bøker i digitalisert form i barnehagens bokutvalg. Den største forskjellen er at bøker i papir består av to modaliteter: tekst og bilde. Bøker i form av apper kan bestå av flere enn to modaliteter ved at det ofte er lagt til lyder for å øke spenningen hos leseren og lytteren (Tønnesen 2014). Barnehage A ga uttrykk for at de ønsker at bokutvalget i barnehagen kan bestå av både bøker i papirform og interaktive bøker til bruk på nettbrett.

Barnehage B ønsker på nåværende tidspunkt å bruke midler på eksperimentell barnelitteratur. Informanten fortalte meg at når de kjøper inn nye bøker til barnehagens bokutvalg vektlegger de barns medvirkning, ved at de ser etter hva barna i barnehagen interesserer seg for. Dette synes jeg er interessant, sett i lys av leseorientert teori. Leseorientert teori handler mye om at både barn og voksne oppfatter en tekst forskjellig. Det barnet synes er morsomt og spennende kan en voksen oppfatte som kjedelig eller uvesentlig. Hvordan teksten skaper mening for et menneske vil være avhengig av aldersnivå, personlighet og tidligere erfaringer.

Jeg har tidligere vist til Kaasa (2008) som skriver at det som kjøpes inn i barnehagen, må gjennom en vurdering fra de voksne. Det er viktig at de voksne kjenner barna godt og at de greier å fange opp deres interesser. Ut fra intervjuet kan en se at de voksne vurderer det barnet er interessert i og ønsker ny litteratur til bokutvalget, som kan fange barnas interesse. Samtidig gir den ene barnehagen uttrykk for at de bøkene som kjøpes inn, også skal kunne brukes pedagogisk. Denne balansegangen i bokvalg, mellom bøker barn selv vil velge, og bøker de voksne anser som «gode» bøker for barnehagens formål, kan være utfordrende. Som nevnt i kapittel 2.5.1, er det ingen garanti for at bøkene barna selv velger, er de bøkene med best kvalitet (Hoel, Oxborough og Wagner 2011).

Barnehagene som jeg har benyttet meg av jobbet veldig ulikt med bokutvalget og formidlingen av litteraturen bokutvalget bestod av. Selv om det ikke er formidlingen jeg skal se på i denne oppgaven, mener jeg det er nødvendig å se på det som en naturlig del bokutvalget i barnehagene. Barnehage A jobber for tiden med språkløyper, dette arbeidet skal gå over en periode på 3 år. Her får de ansatte veiledning i lesing og samtaler rundt bøker sammen med barna, de lærer ulike måter å lese på, som igjen kan brukes som et redskap i arbeid med språkstimulering. I denne barnehagen bruker de aktivt barnelitteraturen som språkstimulerende middel, de leser bøker, bruker bilder fra bøker slik at barna selv kan

fortelle hva de ser på bildene og konkreter. Interessant, for min del, er at pedagogisk leder påpeker at flere av bøkene barnehagen velger til sitt bokutvalg, skal være egnet til benyttelse av konkreter.

Jeg synes det er flott å se at en barnehage har valgt å bruke det utvalget de har i barnehagen for å lese aktivt med barna, som en stor del av barnehagehverdagen. Dessverre er det slik, etter min oppfatning at det jobbes for lite med bokutvalg og at det gjennom bokutvalget leses for lite i barnehagen. Selv om dette er min oppfatning, betyr det ikke at dette er tilfelle for de norske barnehagene. Men jeg velger å støtte meg til Solstad (2008) som mener at det jobbes for lite med bokutvalget i barnehagen, og at det derfor leses for lite for barna i norske barnehager. Barnehage B prioriterer arbeid med rollespill gjennom sitt bokutvalg, hvor personale fremfører et rollespill fra et kjent eventyr for hele barnehagen.

Begge barnehagene poengterte at det var viktig med et riktig og variert bokutvalg, de synes også det var viktig å utforme rommet til innbydende lesing, hvor barna selv kunne nå bøkene de ville lese. Hoel, Oxborough og Wagner (2011) skriver om hvordan en kan formidle bøker og jobbe med bokutvalget i barnehagen, Hoel et. al presiserer at en ikke trenger eget rom for å jobbe med bokutvalget. Begge barnehagene mente at ved å bruke litteraturen som er tilgjengelig i deres bokutvalg vil litteraturformidling ha en sentral plass i barnehagens arbeid med språkstimulering. Her tenker jeg det er de ansattes holdninger og hvilken kultur de har for arbeid med bokutvalg og formidling av barnelitteratur som råder. Om en jobber aktivt med bokutvalget i barnehagen, sikrer man daglig lesing som språkstimulerende middel, og på denne måten legger en føringer for å skape gode holdninger i forhold til nettopp bokutvalg og lesing. Valg av litteratur for barna preges av bokutvalget som råder i barnehagene.

5.2 Avslutning og konklusjon

I denne oppgaven satte jeg opp følgende problemstilling:

«Hvilke begrunnelser ligger til grunn blant pedagogiske ledere når det kjøpes inn bøker til barnehagen?» Problemstillingen legger ikke opp til et entydig svar. Når jeg i det følgende skal besvare problemstillingen, vil derfor flere begrunnelser presenteres. De begrunnelsene som her presenteres, er de begrunnelsene som er felles for begge barnehagene.

Barnehage A prioriterer ikke innkjøp av nye bøker i skrivende stund, dette fordi de har valgt å jobbe med satsningsområdet digitale verktøy og språk for barnehageåret 2016/2017, og har i denne sammenheng kjøpt inn nettbrett til barna i barnehagen. De ser for seg at de eventuelt kan kjøpe interaktive bøker på app til nettbrettet og at dette kan inngå i det totale bokutvalget i barnehagen. Barnehagen begrunner sine valg med at kommunen har avgjort at det skal satses på bruk av digitale verktøy, men at de innenfor dette kan velge å bruke for eksempel interaktive bøker, men dette har ikke blitt diskutert i personalgruppa. Ut fra dette vil et svar problemstillingen være at **begrunnelsene for bokutvalget påvirkes av overordnende beslutninger i kommunen.**

Barnehage B har valgt å prioritere bokinnkjøp av eksperimentell litteratur for å supplere det bokutvalget som allerede eksisterer i barnehagen. Begrunnelsen for dette er at barnehagen ønsker å bruke eksperimentell litteratur sammen med barna i forbindelse med sosial kompetanse, med særlig vekt på følelser. Det kommer derfor fram at **en begrunnelse for bokutvalget er at bøkene tar for seg emner barnehagen mener er aktuelle for barna.**

Informantene uttrykte også at de ideelt sett ønsket bøker i alle sjangre, da dette vil gjøre muligheten større til at alle barna finner en bok som passer for seg. Interessant er det da, at begge informantene fortalte at bøker de visste barna kjente igjen fra Disney og barne-tv, ofte ble valgt. Begrunnelsen her var imidlertid at de allerede måtte velge blant «arvede» bøker. Dette tyder på at **barnas gjenkjenning av bøkene**, påvirker bokutvalget, men at dette er påvirket av at **økonomiske ressurser i stor grad påvirket hvilke bøker som ble valgt.** Begge barnehagene hadde «arvet» bøkene de hadde i barnehagen, og lite midler var derfor brukt til innkjøp av nye bøker.

Litteraturliste

Appleyard, J. A. (1991). *Becoming a reader: The experience of fiction from childhood to adulthood*. New York: Cambridge University Press.

Aukrust, V. G (2005) *Tidlig språkstimulering og livslang læring: en kunnskapsoversikt*. Rapport utarbeidet for Utdannings- og forskningsdepartementet. Oslo: Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo.

Bergsland, M.D. & Jæger, H. (red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Birkeland, T. & Mjør, I. (2013) *Barnelitteratur. Sjangerar og teksttypar*. (3. utg.). Oslo: Cappelen Akademisk forlag.

Birkeland, T., Risa, G. & Vold, K.B. (2005) *Norsk barnelitteratur historie*. (2. utg.). Oslo: Det norske samlaget.

Cochran-Smith, M. (1984). What is Given is No More Than a Way of Talking: Life-to-Text Interactions. I *The making of a reader*. Pennsylvania: Ablex Publishing Corporation, University of Pennsylvania

Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Hoel, T. (2007) Høytlesing – språkbruk i praksis. I T. Hoel, & L. Helgevold (Red.), *Bok i bruk i barnehagen: Språkstimulering gjennom leseaktiviteter* (s. 14-17). Stavanger: Lesesenteret.

Hoel, T. (2008). Bruk av ny og eksperimentell barnelitteratur i barnehagen. I T. Hoel, L.B. Bråthen & M. Kaasa (Red.), *Les for meg, pliiis!: Om barn, litteratur og språk* (s. 60–65). Oslo: ABM-utvikling.

Hoel, T., Oxborough, G.H.O. & Wagner, Å.K.H. (2011). *Lesefrø: Språkstimulering gjennom leseaktiviteter i barnehagen*. Stavanger: Cappelen Damm

Jensen, M.N. (2011). *At læse med børn: dialogisk oplæsning i dagtilbud*. (2. utg.). Århus: Forlaget Klim.

Johansen, R.C.L. (2014) Jeg har så mange tårer i magen i S. Kibsgaard & M. Sæther. (red.). (2014) *Barnehagelærerstudentens bacheloroppgave*. (s. 92-123) Oslo: Universitetsforlaget.

Kaasa, M. (2008). Leve Barneboka!. I T. Hoel, L.B. Bråthen & M. Kaasa (Red.), *Les for meg, pliiis!: Om barn, litteratur og språk* (s. 76–81). Oslo: ABM-utvikling.

Kunnskapsdepartementet. (2007). *Kompetanse i barnehagen: Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007-2010*. Oslo: Departementet. Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rapporter-og-planer/utkast-til-kompetansestrategi.pdf>

Løkken, G. & Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (3. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Mjør, I. (2008). Kvalitetar i den tidlege høgtlesinga. I T. Hoel, L.B. Bråthen & M. Kaasa (Red.), *Les for meg, pliiis!: Om barn, litteratur og språk* (s. 46-51). Oslo: ABM-utvikling.

Mjør, I. (2009). *Høgtlesar, barn, bildebok: Vegar til meining og tekst*. Kristiansand: Universitetet i Agder.

Nikolajeva, M. & Scott, C. (2000). Introduction. I *How Picturebooks Work* (s. 1–28). New York : Routledge.

Observasjon og dokumentasjon: systematisk arbeid med lesing i barnehage. (2014). Stavanger: Lesesenteret. Tilgjengelig på: <http://lesesenteret.uis.no/leseopplaering/lesing-i-barnehagen/observasjon-og-dokumentasjon/tidlig-innsats/observasjon-og-dokumentasjon-systematisk-arbeid-med-lesing-i-barnehagen-article86277-13115.html>

Sagberg, S. (2014). Vitenskapsteori for bachelorstudenter. I M.D. Bergsland (red.) & H. Jæger. *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. (s. 25-49, 1. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Sandvik, M., Garmann, N.G. & Tkachenco, E. (2006-2014). *Synteserapport om skandinavisk forskning på barns språk og språkmiljø i barnehagen i tidsrommet 2006-2014*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.

Sandvik, M. & Spurkland, M. (2008) Allan, Angelika og Albert Åberg = sant: Språkstimulering og kartlegging av tospråklige barn. I S. Kibsgaard. (red.). *GLSM i barnehagen*. (s. 62-73, 1. Utg). Oslo: universitetsforlaget

Solstad, T. (2008). *Les mer: Utvikling av lesekompetanse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Tønnesen, E.S (2014) Fra bildebok til app, eller bare litterær app? I E.S Tønnesen (red.). *Jakten på fortellinger: Barne- og ungdomslitteratur på tvers av medier*. (s. 128-146) Oslo: Universitetsforlaget.

Ulland, G. & Håland, A. (2014) Litteraturdidaktikk – en introduksjon, i Jansson, B.K og Traavik, H. (red.). *Norskboka 2: Norsk for grunnskolelærerutdanning 1-7*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg 1

Spørsmål til intervju

1. Hva slags type bøker har barnehagen deres?
2. Når dere skal kjøpe nye bøker til barnehagen, hvilke begrunnelser ligger til grunn for bokutvalget? (barns medvirkning)
3. Får barna mulighet til å medvirke bokinnkjøpet?
4. Hva tenker dere om bokutvalget til barna, er litteraturen god nok, utfordrende nok?
5. Hvordan tenker dere barnehagen blir brukt som språkarena i forhold til lesing som språkstimulering?
6. Hvilke bøker har du inntrykk av at barna liker best?
7. Har barnehagen erfaring med formidling av eksperimentell barnelitteratur?
8. Hvordan foregår litteraturformidlingen i barnehagen? (dialoglesing etc)
9. Hvilke type litteratur blir brukt mest (fortelling, dikt, rim, regler)
10. Har dere noen tanker om litteraturens plassering i rommet? Hvor tilgjengelig er litteraturen for barnet?

Vedlegg 2

Bachelor barnehagelærerutdanning våren 2016 - følgeskriv

I følge retningslinjene for barnehagelærerutdanning skal bacheloroppgaven legges til det siste studieåret. Den skal være profesjonsrettet og bygge på kunnskap fra ett eller flere av kunnskapsområdene og/eller fordypingen. Arbeidet med bacheloroppgaven skal øve studenten i å planlegge og gjennomføre et sjølstendig arbeid i tråd med faglige og metodiske krav og forskningsetiske retningslinjer.

I forbindelse med studiet trenger våre studenter mulighet til å komme ut i barnehager eller andre institusjoner for å samle inn empirisk materiale til bacheloroppgaven. Dette innebærer ingen forpliktelser for dere om veiledning. Datamaterialet vil bli behandlet etter barnehagens regler og gjeldende etiske regler i henhold til lov og forskrifter om anonymisering slik at ingen informasjon kan tilbakeføres til bestemte barnehager eller involverte enkeltpersoner.

Studentene skal ikke bruke metoder som har meldeplikt og krever godkjenning hos NSD.

Det bekreftes at student:

.....

studium:

arbeider med bacheloroppgave på Barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Hedmark

Studentens veileder ved Høgskolen er.....

Med vennlig hilsen

Høgskolen i Hedmark

Karin Moen og Inger Vigmostad, Studieledere

Vedlegg 3

Informasjonsskriv/ forespørsel

Hei!

Jeg er barnehagelærer student ved høgskolen i Hedmark, avd. Hamar og skal skrive en bachelor oppgave dette semesteret om barnehagens bokutvalg og min problemstilling er: «Hvilke holdninger ligger til grunn for bokutvalget i barnehagen?»

I den forbindelse har jeg et ønske om å besøke dere for å intervju pedagogisk leder(e).

Personalet som blir intervjuet vil få inntil 10 spørsmål som omhandler bruk av litteratur i barnehagen, tanker omkring litteratur for barn, bokutvalget, litteraturens plass i rommet, kultur for lesing og medvirkning. Navn på barnehagen, barn eller informanter vil ikke bli brukt i oppgaven. Alle data som innhentes behandles konfidensielt.

Håper på positivt svar.